

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP

BACHELOROPPGAVE

Høst 2022

Forfatter(e): Songul Sara Turan

Kandidatnummer(e): 6000

Tittel: Tidlig barnehagestart for ett-åringer

Fag: Pedagogikk

Hovedbegreper i oppgaven : Tilknytning, de yngste barna i barnehagen, personalets kompetanse

Stavanger

.....03.01.2023.....
dato/år

Sammendrag

Denne bachelor oppgaven retter ett blikk mot hvordan ettåringenes første år er i barnehagen, og hvilke tanker barnehagelærere har rundt tidligbarnehagestart. Om tidlig barnehagestart er bra eller ikke har vært på bordet for diskusjon blant forskere, politikere, barnepsykologer og foreldre lenge. I denne oppgaven ønsker jeg å få inn barnas stemme gjennom barnehagelærere. For å undersøke nærmere har jeg tatt i bruk kvalitativt intervju for å svare på min problemstilling:

Hvilke muligheter og utfordringer beskriver barnehagelærere med tidlig barnehagestart?

Intervjuene er foretatt av fire barnehagelærere med lang erfaring innen arbeid med de yngste barna i barnehagen. For å få svar på min problemstilling har jeg analysert intervjuene og drøftet det opp mot relevant teori og forskning. Det som jeg har kommet frem til er at ettåringenes muligheter med tidligbarnehagestart blir påvirket av personalets kompetanse innen arbeid med de yngste barna og voksenteiteten på avdelingene. De største utfordringene som kommer frem i mine funn går på utfordringer knyttet til barnas lave alder og oppholdstiden de yngste barna har i barnehagen.

Forord

Denne bacheloroppgaven er skrevet i forbindelse med barnehagelærerutdanning ved Universitetet i Stavanger og handler om ettåringene i barnehagen. Gjennom denne oppgaven har jeg fått mulighet til å skrive om noe som jeg har ønsket å se nærmere på. Nemlig hvilke tanker barnehagelærere har om tidligbarnehagestart, og hvordan tidlig barnehagestart er for ettåringer. Prosessen har vært spennende, lærerikt, utfordrende og jeg har fått prøvd meg som forsker og lært mye på veien.

Jeg vil først og fremst takke min fantastiske veileder Marianne Ree som har vist stor interesse og tett oppfølging gjennom prosjektet. Takk for alle de raske tilbakemeldingene du ga meg som bidrog til at oppgaven til slutt kom i mål. Jeg vil også takke de fire barnehagelærerne som brukte tid og stilte opp som intervjuer slik at jeg fikk gjennomført prosjektet mitt.

Stavanger, 03.januar 2023

Innhold

1.0 Innledning	5
Oppgavens oppbygning.....	6
2.0 Teori	6
2.1 Kvalitet i barnehagen	6
2.2 Objektrelasjonsteorien- Trygg tilknytning.....	7
2.3 Barnas sosiale, språklige og motoriske utvikling.....	8
2.3 Foreldresamarbeid	9
3.0 Metode.....	10
3.1 Informanter	11
3.2 Datainnsamling	11
3.2.1 Semistrukturert intervju.....	12
3.2.2 Prøveintervju.....	12
3.3 Relabilitet og validitet	13
3.4 Forskningsetikk.....	13
3.5 Analyse	14
4.0 Resultat	14
4.1 Ett-åringenes motoriske, sosiale og språklige utvikling i barnehagen	15
4.1.1 Drøfting	15
4.2 Foreldresamarbeid	17
4.2.1 Drøfting	18
4.3 Utfordringer med lang oppholdstid	19
4.3.1 Drøfting	20
4.4 Voksnetthet i barnehagen	21
4.4.1 Drøfting	22
4.5 Personalets kompetanse	23
4.5.1 Drøfting	23
5.0 Avslutning.....	25
6.0 Litteraturliste.....	27
Vedlegg 1- Intervjuguide	29
Vedlegg 2- Samtykkeskjema.....	30

1.0 Innledning

Tall fra 2022 viser at 86,9% av norske barn mellom 1-5 år går i barnehage. Antall ettåringer er 87 % (Statistisk sentralbyrå (SSB), 2022, tabell 2). Det vil si, det er mange små som trenger trygghet og trygge omgivelser når de er borte fra foreldrene. Noen barnehager har småbarns grupper for barn mellom ett til tre år, noen har alder baserte grupper, noen har baser, mens andre har søskengrupper med barn fra ett til seks år. Listen kan være lang og hvordan tilbudet organiseres varierer fra barnehage til barnehage (Bergsland & Jæger, 2014, s.124). Om tidlig barnehagestart for ettåringene er bra eller ikke har vært diskutert blant flere forskere og barnepsykologer. Foreldre er også inkludert i denne debatten etter at regjeringen økte fedrekvoten og partiene la frem forslaget om å fjerne kontantstøtten. Foreldrenes tid med sine kjæreste blir med de nye samfunnskravene begrenset, og barna får nye omsorgspersoner å forholde seg til i barnehagen.

Gjennom barnehagelærer studiet har vi vært innom pensum om de yngste barnas livsverdener, deres uttrykksmåter, lek, vennskap og behov slik at de blir godt ivaretatt. Men siden utdanningen gir en generell kompetanse om barnehagelærere og ikke er rettet mot en aldersgruppe, vil det variere hvor mye de enkelte barnehagelærere har av erfaringer med de yngste barna (Bergsland & Jæger, 2014, s.124). Ut ifra en norsk gjennomførte studie ``*Blikk for barn*`` kommer det frem at norske barnehager skårer middels på kvaliteten i barnehagene, og at spesielt i arbeid med de yngste barna i barnehagen er det mangel på kvalitet. Funnene i prosjektet viser blant annet at sikkerheten i barnehagen er for dårlig, og at personalet har for lite tilsyn med barna (Gulpinar m.fl., 2016). Ut ifra regjeringens fremtidige mål for økt kvalitet i barnehagen kan man se at det er spesielt ett området som trekkes frem. Strategien for barnehagekvalitet 2021-2030 «Barnehager mot 2030», har som mål å øke kompetanse nivået i alle barnehager. Blant annet er målet 50% barnehagelærere av grunnbemanningen, flere fagarbeidere og mer etter- og videreutdanning (regjeringen.no, 21.10.2021).

Jeg vil i min bachelor oppgave ta utgangspunkt i hvordan barnehagelærere opplever tidlig barnehagestart, og få et syn fra barnehagefeltet inn i denne debatten. Motivasjonen for oppgaven er å se hvilke verdier og synspunkt barnehagelærere vektlegger i arbeid med de yngste barna, og hvilke utfordringer og muligheter ettåringene har med tidlig barnehagestart. Problemstillingen min lyder derfor slik:

Hvilke muligheter og utfordringer beskriver barnehagelærere med tidligbarnehagestart?

Oppgavens oppbygning

Bacheloroppgaven min er delt inn i fem kapitler. Innledning, teori, metode, analyse med drøfting og avslutning. Først vil jeg trekke frem teori som er relevant for min problemstilling, deretter vil jeg skrive om hvilken metode jeg har valgt å anvende. Videre skal jeg innom analyse hvor jeg trekker frem de viktigste temaene fra intervjuene og drøfter dette opp mot relevant pensum og forskning under hvert tema. Til slutt skal jeg skrive en avslutning hvor jeg trekker frem den røde tråden i analysen og prosjektet.

2.0 Teori

I dette kapitlet skal jeg innom noen begreper som har betydning for ettåringenes hverdag i barnehagen. Jeg velger å sette lys på kvalitet i barnehagen, objektrelasjonsteorien-tryggtilknytning, barnas sosiale og språklige utvikling og foreldresamarbeid.

2.1 Kvalitet i barnehagen

Kvaliteten i barnehagen er viktig for om ettåringene vil oppnå muligheter, eller oppleve utfordringer med tidlig barnehagestart. Barnehageloven og rammeplanen er grunnleggende og forpliktende for barnehagens pedagogiske tilrettelegging for barns hverdag i barnehagen. Loven skal blant annet veilede barnehagene innen ulike områder, og stiller krav til hva barnehagen skal forholde seg til. Det er vanskelig å definere begrepet kvalitet i barnehagesammenheng. Kvistad & Søbstad definerer barnehagekvalitet som barnas, foreldrenes og de ansattes erfaringer med barnehagen, og om barnehagen oppfyller de faglige kriteriene på god barnehage (Søbstad 2002:17 i Kvistad og Søbstad, 2005, s.29).

Kriteriene på kvalitet kan deles inn i tre grupper: strukturell kriterier, prosesskriterier og resultatkriterier. Strukturelle kriterier har med gruppestørrelsen, ansattes utdanningsnivå, antall barn per voksen i gruppen og innholdet i fagplanen å gjøre. Innenfor dette går også utstyr og leker som brukes inne og ute. For at man skal si at barn trives og lærer på en god måte i barnehagen, og at strukturell kvaliteten er høy må en også vurdere personalets holdninger og ferdigheter. Det vil si, det er ikke nok med mindre barnegrupper i seg selv og godt utvalg av utstyr dersom personalet ikke tilrettelegger det på riktig måte. Dette handler også om prosesskriterier som er neste. Prosesskriterier har med det som skjer i barnehagen å gjøre. Det tar for seg barnas aktiviteter, ansattes atferd og interaksjonen mellom barn og voksne, mellom barna, og mellom ansatte og foreldrene. Med andre ord, handler det om

arbeidsmåtene som brukes i barnehagen. Det vil si om det tilrettelegges for at barn skal få utforske, undre og reflektere sammen med voksne og andre barn rundt ting de oppdager. Enklere sagt handler det om det som foregår, og måten det gjøres på. Det tredje kriteriet er resultatkrav som tar for seg hvordan barn utvikler seg motorisk, språklig og om senere prestasjoner i skole og arbeidsliv (Gunnestad, 2014, s.160-161).

2.2 Objektrelasjonsteorien- Trygg tilknytning

Barnehagepersonell er barnas sekundære omsorgspersoner etter foreldrene. For å få en bedre forståelse av ettåringenes samspill og tilknytning til sine omsorgspersoner vil jeg i denne delen beskrive hva tilknytning og objektrelasjonsteorien sier om en god tilknytning og et godt samspill.

Rammeplanen påpeker at: `` Barnehagen skal legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet, og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring`` (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.19). Det er viktig å etablere gode og trygge relasjoner til barna slik som rammeplanen påpeker. Når barn forblir uten foreldrene som er den tryggeste basen, har de behov for å føle seg trygge hos personalet. Broberg sier at barnas behov for å ha en eller to tilknytningspersoner vil ha betydning for hele dagen i barnehagen. Spesielt barn mellom ett og tre år har behov for noen som kan sette ord på følelsene barnet uttrykker, fordi de selv ikke har utviklet språk til å uttrykke seg (2014, s.170). Det vises at barn kan ha tilknytningsrelasjon mellom en til fem personer, dette fordi det krever tid og engasjement for å knytte bånd til noen. I barnehagesammenheng vil det si at et barn vil skape tilknytningsrelasjon til høyest en pedagog, men barnet skal føle seg trygg hos det øvrige personalet også (Broberg, et al, 2014, s.65).

Objektrelasjonsteori er en utvikling innen psykoanalytisk teori som de siste tiår har fått mer oppmerksomhet rundt barnas tidlige utvikling. Den røde tråden i objektrelasjonsteori er voksnes evne til å dele fokus, følelser og intensjon med barn for et godt samspill. Barnet internaliserer de ytre relasjonene hvor det fortolker og skaper sine indre bilder av andre mennesker. Objektrelasjonsteorien tar for seg kvaliteten hos den voksne i samspill med barnet, og relasjonene mellom dem. Objektrelasjonsteorien viser også at de tidlige relasjonene og bekreftelse på å bli tatt godt vare på, har betydning for både fysisk og psykisk vekst livet ut (Abrahamsen, 1997, s. 63).

Det finnes ulike teoretikere innen objektrelasjonsteori. Det som er til felles for alle, er den følelsesmessige kvaliteten i barnets tidlige relasjoner som utgangspunkt for personlighetsutvikling. En av de er den britiske psykiateren John Bowlby (1907-1990) som jeg

ønsker å trekke frem i denne oppgaven. Bowlby er også kjent som tilknytningsteoriens skaper. Han bruker begrepet ``trygg base`` for miljøet som barnet er avhengig av for å utvikle gode erfaringer med samspill og tilknytning. Begrepet ``trygg base`` har også Mary Ainsworth tatt for seg som jeg vil se nærmere på under Trygghetssirkelen. Bowlby hevdet at barn søker en omsorgsperson som sin primære tilknytningsperson, og at denne relasjonen vil ha betydning for barnets nære følelsesmessige relasjoner senere. Videre hevder han at erfaringene barn gjør seg gjennom disse relasjonene er med på å forme deres forventninger til seg selv og andre (Broberg, et al, 2014, s.59).

Trygghetssirkelen (COS) som er en videreutvikling av Bowlbys tilknytningsteori, er sentral i dag i flere barnehager. Ved bruk av modellen kan personalet se barna innenfra og forstå behovene og signalene til barna slik at de føler seg ivaretatt. Behovet for utforskning og tilknytning henger sammen, og modellen hjelper personalet i å forstå hva barnet forventer i ulike situasjoner. Når de føler seg trygge, beveger de seg ut av den trygge havnen for å utforske og leke. Men selv om det kan se ut som at barna trives og har det gøy, har de fremdeles behov for støtte, motivasjon og glede fra personalet. Når det skjer noe trist eller de har behov for beskyttelse, trøst eller godhet er de nede i sirkelen igjen for å lade og havner da hos det personalet som de føler trygghet hos (Hoffman, Cooper, Powell & Benton, 2017, s. 89).

2.3 Barnas sosiale, språklige og motoriske utvikling

Rammeplanen slår fast at barn skal få tilgang til lek som gir utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 20). Barnehagene har syv ulike fagområder som har egenverdi for barn og skal bidra til å fremme trivsel, allsidig utvikling og helse (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 47). Drugli påpeker at det å være i barnehagen fremmer barnas kognitive utvikling, og senere skolefungeringen. Barnehagebarn er blant annet mer verbalt aktive, stiller mer spørsmål og er mer utforskende enn barn som har vært hjemme (2014, s.69). Videre sier hun at barnehagebarn viser en bedre språklig utvikling, hukommelse og er mer kreativ i lek enn barn som er hjemme (2014, s. 70). Gjennom å tolke andres meninger utvider de sine forestillinger, og blir kjent med det ukjente. Barnet lærer om seg selv samtidig som det skaffer ny kunnskap om verden. Dette begrunner Johansson med at barn er aktive på å tolke og å forstå, dermed klarer de å lære hverandre ting på forskjellige måter (2013, s. 212). De lærer blant annet gjennom å imitere andres bevegelser, gjennom å

delta i ulike aktiviteter, de utforsker og eksperimenterer og sammenligner likheter og ulikheter (Öhman, 2012, s. 185). Barna griper den naturlige og kulturelle barnehageverden som den befinner seg i. Løkken sier at de følger strømmen og posisjonerer seg i en flokk samtidig som de tilføyer av seg selv i flokken. Videre sier han at gjennom et slik fellesskap kobler barna seg på hverandre, og at det er i dette fellesskapet barna dyrker læring (2015, s.33).

2.3 Foreldresamarbeid

Samarbeidet mellom foreldre og barnehagen er viktig for ettåringene som tar sitt første steg i barnehagen, fordi det er foreldrene som har hovedansvaret for barna. Glaser sier at hjem og barnehage vil utgjøre helteten i barnas liv, og at et godt samarbeid kan hjelpe for at overgangen og helheten blir ivaretatt (2019, s.19). I dag er foreldrene mer klar over sine rettigheter enn før, og de krever mer fra barnehagene. Gjennom FUB, foreldreutvalget i barnehagen kan de få medvirkning og mulighet til å påvirke det som foregår i barnehagen (Glaser, 2019, s.27). Rammeplanen for barnehagen redegjør for barnehagens samfunnsmandat og understreker spesielt at samarbeidet med barnas hjem skal ligge til grunn for virksomheten (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.7).

Glaser påpeker at det er flere foreldre som er usikre på sin rolle som omsorgspersoner. Videre sier hun at mange foreldre sliter med å velge verdier for sin familie fordi deres oppdragelse ikke er på lik linje som kravet er fra samfunnet til individet. Foreldrene kan dermed oppleve å komme til kort i møte med den profesjonelle barneomsorgen selv om de er høyt utdannet sier hun (2019, s.36). Når de minste begynner i barnehagen kan det være mye som er nytt for foreldrene som for barna. Ofte kan foreldrene også trenge tilvenning på lik linje med barna. Barnehagen kan i den grad være et bra sted hvor foreldre kan utveksle erfaringer med andre foreldre. Personalet kan også være en støttespiller i slike frustrasjoner. Glaser beskriver dette som foreldrestøttene arbeid. Hvor personalet med sin profesjon gir støtte til foreldre slik at de blir mer bevisst på egen oppdragelsespraksis. Hun sier videre at et slikt arbeid skal foregå under hensyn av respekt til foreldre hvor personalet har en åpen og ikke dømmende holdning. Det viser seg at når foreldrene får diskutert oppdragelse med andre foreldre og fagpersoner, blir de lettere klar over andre mulige handlingsalternativer (2019, s.67-68).

3.0 Metode

For å kunne gjennomføre mitt forskningsprosjekt må jeg benytte meg av en form for metode. Dalland beskriver metode som en fremgangsmåte man bruker for å komme frem til en ny kunnskap og er en redskap man bruker i møte med noe vi ønsker å undersøke (2020, s.53). Det handler om å samle inn, analysere og tolke data (Bergsland & Jæger, 2014, s.66). I forkant av prosjektet har jeg brukt tid på å lese meg gjennom pensum for hvilken metode som kan gi meg best mulig svar på min problemstilling. I dette kapitlet skal jeg legge frem mine metodiske valg for oppgaven.

Ifølge Dalland kan man bruke to ulike metoder etter hva som vil belyse spørsmålet eller problemstillingen en har på best mulig måte; kvantitative eller kvalitative metode. De kvantitative metodene tar for seg data i form av målbare enheter, mens kvalitative metoder sikter mer mot meninger og opplevelser som ikke lar seg tallfeste eller måle (2020, s. 53-54). Disse to metodene er basert på ulike forskningslogikk som har betydning for hvordan forskningsprosessen og resultatet av forskningen vurderes. Det som skiller metodene er måten data registreres og analyseres på (Bergsland & Jæger, 2014, s.66). Blikket i den kvalitative forskningsmetoden festes mot menneskers hverdagshandlinger i sin naturlige kontekst, og fortolkning og kontekst er sentrale begreper (Bergsland & Jæger, 2014, s.67). Med tanke på at jeg vil undersøke hvordan ettåringene har det i barnehagen kom jeg sammen med min veileder frem til at en kvalitativ metode med intervju var mest hensiktsmessig. Dette fordi i en kvalitativ metode er intervju preget av fleksibilitet og jeg kan få en dypere forståelse for hvordan hverdagen er for ettåringene uten å ha faste svaralternativer. Det vil også være mer hensiktsmessig for å få frem det som er mest spesielt i en barnehagehverdag gjennom å være i direkte dialog med intervjupersonene (Dalland, 2020, s.55).

Videre skal jeg beskrive valg av mine informanter i prosjektet, datainnsamling, semistrukturert intervju, prøveintervju, reliabilitet og validitet, forskningsetikk og analyse.

3.1 Informanter

I mitt forskningsprosjekt har jeg foretatt et strategisk valg hvor jeg intervjuer 4 barnehagelærere, da hensikten var å finne deres tanker omkring tidlig barnehagestart. Gjennom et strategisk valg velger man ut de personene som egner best for det fenomenet man vil undersøke (Dalland, 2020, s.60). Dalland sier at for å velge ut riktige personer som skal delta på undersøkelser må en først tenke på hvilken målgruppe en velger for å få nødvendig data, for så velge ut personer fra målgruppen som skal delta i undersøkelsen (2020, s. 50). Siden jeg var interessert i barnehagelærernes synspunkter falt valget på dem. Intervjuene ble tatt i tre ulike barnehager, hvor to av barnehagelærere tilhørte samme barnehage. For å bevare informantene anonyme velger jeg å kalle dem for informant A, B, C, D. Alle informantene har god erfaring innen feltet og har jobbet på småbarns avdelinger fast siste 3-20 år. Informant A og B er fra samme barnehage hvor begge er i alderen 30-34 år. Informant A har vært fast ansatt i småbarnsavdeling i 6 år, mens informant B gikk over til småbarnsavdeling for 3 år siden. Informant C er 60 år og har jobbet i barnehage i 43 år hvor hun har vært pedagogisk leder i 20 år på ulike avdelinger. Siste årene har hun vært fast på småbarnsavdeling. Informant D er 39 år med 12 års erfaring i småbarnsavdeling. Hun har tatt videreutdanning i småbarns pedagogikk og har bakgrunn som lærer fra et annet land.

3.2 Datainnsamling

Bergsland og Jæger viser at innsamlingsmetoder kan bestå av intervju, observasjon, samtaler, videoptak og analyser av dokumenter (2014, s.67). For å samle inn data for min oppgave rundt hva barnehage lærernes synspunkter er rundt prosjektet har jeg valgt å ha intervju som innsamlingsmetode. Ved bruk av intervju, kan jeg få et bedre innblikk i hva intervjupersonene mener, opplever og tenker (Dalland, 2020, s. 67). Dermed har jeg valgt semistrukturert forsknings intervju for å få kunnskap gjennom å forstå verden sett fra intervjupersonenes side. For at min undersøkelse skal bli karakterisert som forskning, må jeg følge de godkjente reglene som er knyttet til bruk av metoden (Dalland, 2020, s.56). Jeg startet med å sende e-post til to barnehager hvor jeg presenterte meg selv og forskningsprosjektet mitt. Her presenterte jeg blant annet min problemstilling, samtykke skjema, informasjon om anonymitet og taushetsplikt, at det er frivillig å delta og eventuelt trekke seg, og at intervjuet vil ta ca. 30-45 minutter. Jeg fikk raskt tilbakemelding fra en av dem og startet fra der. På grunn av streik og sykdom blant personalet på de ulike barnehagene ble intervjuene tatt på 3 ulike barnehager. Jeg presenterte ikke intervjuguiden før jeg skulle ut til barnehagen slik at temaet

ikke ble diskutert blant informantene på forhånd. Dette valget tok jeg bevisst fordi jeg ville ha ærlige svar uten påvirkning fra annet personal. Intervjueguiden jeg hadde laget på forhånd bestod av åpne spørsmål for å få en god dialog, og slik at informantene kunne få mulighet til å fortelle ut ifra egne erfaringer.

3.2.1 Semistrukturert intervju

Intervjue som innsamlingsmetode var best egnet for mitt forskningsprosjekt siden jeg ønsket å få barnehagelærernes synspunkter. Dalland sier at man kan få en dypere forståelse over det man ønske å forske på gjennom å intervju (2020, s.67). Som nevnt har jeg valgt å ha semistrukturert intervju med intervjuerguide. Jeg hadde på forhånd avklart hvilke temaer jeg ønsket å fokusere på som jeg hadde i min intervjuerguide. Noen av spørsmålene ble underbygd med tilleggsspørsmål slik at intervjuerpersonene kunne snakke fritt fra egne erfaringer. Dette underbygger på det Dalland sier om at formålet med forskningsintervjuet er å innhente beskrivelser fra intervjuerpersonens livsverden, og å forstå verden fra deres side. Med livsverden menes intervjuerpersonenes opplevelser av eget liv i forhold til omgivelsene (2020, s.67). Dette skjer ifølge Dalland i en samtale som interesserer begge parter, hvor man skaper mening og forståelse om et tema som fører til kunnskap. Gjennom å intervjuer kan man få forståelse både for intervjuerpersonen og andre i samme situasjon (2020, s.68).

3.2.2 Prøveintervju

Jeg foretok et prøveintervju på en medstudent etter at intervjuerguiden var klar for gjennomføring. Bergsland & Jæger påpeker at testintervju kan være til hjelp for å bearbeide intervjuerguiden og sile ut spørsmål som ikke er relevant eller utydelig (2014, s.70). Med en slik forberedelse fikk jeg utprøvd min rolle som intervjuer og kvalitet sikret mine spørsmål. Dalland sier at med et innblikk fra en annen person kan man rydde opp i spørsmålene og måten en stiller spørsmålene på (2020, s.27). Det var blant annet noen spørsmål som ble underbygd med oppfølgingsspørsmål fordi spørsmålene ikke ble oppfattet slik jeg hadde forventet. Det ble også tilført et nytt spørsmål på slutten av intervjuet som jeg ikke hadde med i intervjuerguiden.

3.3 Relabilitet og validitet

Begrepene relabilitet og validitet er viktig når man samler inn data for et forskningsprosjekt. Det setter spørsmål ved hvor gyldig og brukbar oppgaven er. Validitet står for at det som måles må ha relevans og gyldighet for problemet som undersøkes. Relabilitet betyr pålitelighet, og at målingene må være korrekt og eventuelt feilmargin må oppgis (Dalland, 2020, s.43). Gjennom min problemstilling som sikter på barnehagelærernes tanker fikk jeg silt ut annet personal fra avdelingen og tok intervjuene med barnehagelærerne som var mest relevant for min oppgave. Siden jeg kun intervjuer et mindre antall personer i barnehagefeltet og ikke kan bevise at svarene er ærlige kan jeg heller ikke si at undersøkelsen er fri for feil, altså valide. Det kan ligge flere feilkilder i en innsamlingsmetode som intervju. Dette kan både komme av måten spørsmålene stilles på, men også om spørsmålene blir oppfattet riktig som vil påvirke prosjektets gyldighet (Dalland,2020, s. 62). At intervjuerne svarer ærlig på spørsmålene vil ha betydning for resultatene. En av informantene var usikker på svarene hun ga og sa stadig at hun var redd for å svare noe feil. Andre ting som kan påvirke resultatet under intervjuprosessen er pålitelighet, altså om svarene blir notert nøyaktig eller meningsinnholdet endres ved renskrivning. Med et godt forarbeid og observasjoner av intervjupersonenes kroppsspråk og ved å beholde øyekontakten har jeg prøvd å notere samtalen uten å endre på innholdet (Dalland, 2017, s.63).

3.4 Forskningsetikk

Tillit var nøkkelen for å få den kunnskapen som jeg hadde behov for i mitt forskningsprosjekt. Forskningsetikk handler om å vurdere forskningen opp mot samfunnets verdier og normer. Den nasjonale forskningsetiske komite for samfunnsfag og humaniora (NESH, 2021) har utarbeidet nasjonale forskningsetiske retningslinjer for fagfeltet humaniora. Disse retningslinjene har vært også viktige redskaper i arbeidet med denne oppgaven. Det er derfor lagt vekt på anonymisering av barna og personalets navn, fødselsår samt informasjon om barnehagene ved for eksempel å anvende fiktive navn for å forhindre muligheten for identifikasjon. For meg som foretar en forskning må jeg sikre at de etiske retningslinjene blir ivarettatt og ha kunnskap om hvilke etiske utfordringer arbeidet mitt medfører. Dette innebærer blant annet å ivareta deltakerne og at de ikke blir påført skade eller unødvendig belastninger (Dalland, 2020, s. 168). Gjennom samtykkeskjema som informantene fikk på forhånd har de blant annet fått opplysninger om taushetsplikt, at der er frivillig å delta, at de

kan trekke seg når som helst og at deres opplysninger vil bli anonymisert for å ivareta deres personlige informasjon.

3.5 Analyse

For å kunne svare på min problemstilling om hvilke muligheter og utfordringer barnehagelærere beskriver med tidlig barnehagestart, ble all data fra intervjuene analysert. Ifølge Dalland skal analyse hjelpe til med å finne ut hva intervjuet har å fortelle (2020, s. 87). Dalland beskriver at når en analyserer et intervju, vil oppdeling i mindre deler hjelpe til å få tak i de enkelte sidene ved det informantene selv har sagt (2020, s. 88). Materialet ble i første omgang lest mange ganger og likheter/ulikheter mellom intervjuene ble sett på for å finne fellestrekk i datamaterialet. I intervjuet var det spesielt fem temaer som kontinuerlig ble nevnt blant informantene. De fem temaene er: ett-åringenes motoriske, sosiale og språklige utvikling i barnehagen, foreldresamarbeid, utfordringer med lang oppholdstid, voksentetthet i barnehagen og personalets kompetanse. Disse temaene representerer slik resultater fra analysen og vil videre bli presentert med eksempler hentet fra empirien, og videre drøftet ut fra relevante faglige perspektiver.

4.0 Resultat

I dette kapittelet skal jeg legge frem resultatet fra analysen. Jeg har fokusert på temaer som gjentar seg, og som kan hjelpe meg å besvare på min problemstilling «Hvilke muligheter og utfordringer beskriver barnehagelærere med tidligbarnehagestart?». For å ha orden i oppgaven velger jeg å ta et tema om gangen, hvor jeg først presenterer informantenes besvarelse, og deretter drøfter det opp mot relevant teori og forskning. Herunder vil jeg belyse de ulike temaene: ett-åringenes motoriske, sosiale og språklige utvikling i barnehagen, foreldresamarbeid, utfordringer med lang oppholdstid, voksentetthet i barnehagen og personalets kompetanse.

4.1 Ett-åringenes motoriske, sosiale og språklige utvikling i barnehagen

Jeg startet intervjuene med å spør om hvordan informantene opplever ettåringene i barnehagen. Det som trådte først frem var utfordringene informantene møtte på i arbeid med ettåringer. Informant A, B og D nevnte at ettåringene som ikke har lært seg å gå måtte bæres i ulike situasjoner. Det opplevdes også utfordrende at ettåringene ikke var selvstendige nok til å klare seg i ulike situasjoner. Blant annet måtte alle barna ha hjelp under måltidene, ved håndvask og i utelek når de gikk opp og ned i apparatene.

Informant D uttrykket at ettåringene hadde mangel på lekekompetanse, språk og sosial kompetanse. Derfor mente hun at det er de barna som er fra 2 år og oppover som har den mykeste tilvenningen. Videre påpekte alle informantene utfordringer rundt kommunikasjonen, fordi barna ikke har utviklet sine språkevner. Informant D sa hun hadde kanskje forstått og hjulpet barna på en bedre måte dersom de kunne sagt hvorfor de var lei seg.

Videre spurte jeg om hvilke muligheter ettåringene vil ha med tidlig barnehage start. Alle informantene mente at ettåringer har flere muligheter med tidlig barnehagestart. I sum sa informantene at barna blir mer selvstendige og øker sine språkkompetanser, samtidig som de blir motorisk sterke fordi barnehagen byr på ulike aktiviteter ute og inne med tett oppfølging av fagpersoner. Informant A og D uttrykket at de kunne se forskjell på barn som begynner som ettåring kontra de som begynner når de er to år. Dette mente de kom til uttrykk med at to åringene tålte lite motgang og var vant med å få sin vilje.

Informant A, C og D påpekte gevinstene med å være i samspill med store og små i barnehagen. Informant D sa at de lærte seg å dele, noe som hadde betydning for et godt samspill. I barnehagen kom barna ofte opp i situasjoner hvor de krangler om leker, da prøver personalet å lære dem å dele på det de har. Videre sa informant B, C og D at barna lærer tidlig å holde seg til rutiner og en struktur. Dette var ifølge informantene med på å gjøre de trygge og mer selvstendige til å hjelpe til når det skal gjøres klar til ulike aktiviteter.

4.1.1 Drøfting

Betydningen av ettåringenes motoriske, sosiale og språklige utvikling i barnehagen trådte frem i analysen som både muligheter og utfordringer med tidlig barnehagestart. Et viktig felles syn rundt utfordringene som ble trukket frem av informantene, var at kommunikasjonen mellom personalet og barna kunne mistolkes. At personalet ikke alltid selv med sin beste hensikt klarte å tolke ettåringenes mange uttrykk og reaksjoner ga dårlige opplevelser både for

barna som ikke ble forstått, og for personalet som ikke klarte å tolke barna ifølge informantene. Greve i Bergsland & Jæger setter lys på de yngste barnas manglende verbale språk, og sier at de oftest benytter seg av krosspråket for å uttrykke seg. Videre sier hun, det at barna ikke klarer å forklare foreldrene eller personalet det som har hent gjør de ekstra sårbare og overhørt (2014, s.125). Dette kan også ses opp mot det Abrahamsen beskriver om de yngste barna i barnehagen som de mest sårbare fordi de ikke har et språk til å uttrykke seg med, og blir dermed avhengig av omsorgspersonene for å bli forstått (1997, s. 63). Et slikt perspektiv kan tenkes å ligge til grunn for informant D fremheving av barna som begynner når de er to år ofte har en mykere tilvenning. Konsekvensene av ettåringenes manglende verbalspråk kan ifølge Greve føre til at personalet overser de barna som står og peker, og at disse barna lett kan glemmes i en hektisk hverdag (2014, s.126). Med bakgrunn fra det kan det tenkes at både ettåringene og personalet vil oppleve tidlig barnehagestart som en utfordring, når evner til å kunne forstå de yngste barnas non verbale uttrykk blir så sentral.

Et annet viktig felles syn rundt utfordringene informantene møtte på gikk på barnas selvstendighet. Selvstendighet, synes for øvrig å være noe som informantene hadde ulike meninger om. Informant B, C og D samstemte i at det ble mye bæring på barna, mens informant A på sin side hadde et annet synspunkt rundt barnas selvstendighet, og mente at personalet heller bør trene barna til å bli mer selvstendige. *I Rammepplanen for barnehagens innhold og oppgaver* står det blant annet at barnehagen skal bidra til at alle barn opplever trivsel, glede og mestring ved allsidig bevegelseserfaringer, inne og ute, året rundt (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 49). Dette kan ses opp mot det Drugli og Lekhal beskriver om hvordan mestring gir barn en positiv opplevelse av det de lærer, selv om de ikke får det til med engang (2018, s.29).

Til tross for alle utfordringene informantene møtte på i starten ble også ettåringenes muligheter med tidlig barnehagestart løftet frem av informantene, og de kunne se fordelene med samspillet barna hadde mellom seg. Samspillet ble sitt på som en gevinst for læring og utvikling. Johansson beskriver også hvordan barn lærer av hverandre ubevisst i samspill. Hun sier at barn er flinke til å tolke andres meninger og dermed klarer å utvide sine forestillinger. Videre sier hun at barn klarer på den måten å skaffe seg ny kunnskap og blir kjent med det som er ukjent (2013, s.110). Dette kunne informant D bekrefte med at ettåringene fikk grep på lekekoden i samspill med eldre barn. Det var i et slik samspill hvor barna observerte hverandre de lærte hvordan de leker med de ulike lekene på avdelingen ifølge informanten. Videre påpekte informant C og D at de fleste ettåringene lærer å spise selv og å holde i en skje

først når de begynner i barnehagen. Dette kan forstås i lys av det Öhman sier om hvordan barn lærer av det sosiale samspillet de er i, og at barn er flinke til å kopiere og imitere hverandre (2012, s.185).

Strukturen i barnehagen viste også ut ifra funnene å ha påvirkning på ettåringenes muligheter i barnehagen. Derfor hadde informantene fokus på å ha samme struktur i hverdagen slik at ettåringene kunne beherske tiden i barnehagen. De yngste får trygghet av det som er kjent, og det er enklere å få følelse av tilhørighet med det som er kjent mente informant B. Barnehagens struktur blir også løftet av Broberg som sier at dagsrytmen barnehagen byr på er viktig spesielt for ettåringer som ikke behersker tid. Videre sier hun at når barna kjenner seg igjen i gjentakende rytme, vil det få glede over det som skal skje og overganger vil dermed bli bedre (2014, s.106). Ut ifra informanten D vil struktur også være en mulighet for ettåringenes utholdenhet og delaktighet i samlinger. Hun mente at ettåringene var mer konsentrerte enn toåringene som begynte i barnehagen fordi de er vant med barnehagens struktur. Dette bekreftes også av Drugli som sier at barnehagebarn er mer verbalt aktive og utforskende enn barn som har vært hjemme (2014, s.69).

4.2 Foreldresamarbeid

Foreldresamarbeid blir trukket frem som et viktig tema av alle informantene. Det kommer frem at foreldresamarbeidet stort sett fungerer godt på alle tre avdelingene. Informant C oppga at foreldrene var flinke til å gi beskjed dersom barnet hadde sovet dårlig, eller andre ting som kunne påvirket barnets tilstand i løpet av dagen. Informant A mente at det var like viktig å vær der for foreldrene som de var for barna, og at flere foreldre var usikre angående barnehagestart.

For å komme i dialog med foreldrene på et tidlig stadium trakk alle informantene frem besøksdag som viktig, hvor de kunne hilse på hverandre før barnehagestart. Alle informantene opplyste også at de hadde fokus på å bli bedre kjent med foreldrene i tilvenningstiden når foreldrene var med barna i barnehagen. Mot slutten av tilvenningen pleide alle informantene å ha et lite møte med foreldrene mens barna var på avdelingen. På møte fikk de blant annet informasjon som barnehagen burde vite om barnet.

Informant B la alltid av tid til å ha samtaler med foreldrene en plass det var ro, slik at de ikke snakket over hodet på barna. Hun mente det var viktig å vise at foreldrene ble tatt vare på, og ga foreldrene tid til å skrive ned forventninger om barnehagen på foreldremøter.

Informantene nevnte også noen utfordringer med foreldre. Et tema som gjentok seg, var samarbeidet mellom foreldrene ved levering og henting. Informant B mente at barna ikke ble prioritert i fritiden til foreldrene eller i ferier. Ofte hadde de yngste barna lange dager i barnehagen fordi foreldrene hadde ting de måtte gjøre før henting. Samme problematikk utga også de andre informantene, og at de ikke fikk endret det på selv om de har tatt opp temaet med foreldrene.

4.2.1 Drøfting

Basert på de empiriske funnene i analysen kom det frem at klimaet mellom personalet og foreldrene var godt, og at informantene brukte god tid på foreldrene for å ivareta en god kommunikasjon. Dette bekreftes også i foreldreundersøkelser for barnehager, hvor det kommer frem at foreldrene er fornøyde med personalets evne til å yte omsorg og deres faglige dyktighet (Udir.no, 17.02.2022). Informantene trakk frem at kontakten med foreldrene startet allerede før barna begynte i barnehagen og utdypes i tilvenningsperioden. Foreldre ble sitt på som en ressurs, fordi foreldrene kjenner barna best og har hovedansvaret for barna. Foreldrenes hovedansvar for oppdragelse er hjemlet i barnelovens § 30 og i barnekonvensjonen. Det innebærer at foreldrene har et *omsorgsansvar* for barnet og en *bestemmelsesrett* på barnets vegne (Glaser, 2018, s.59).

Barna merker om foreldrene ikke er fornøyde mente informant B. Derfor vektla hun å ha gode dialoger som bygger på gjensidig respekt, og tilrettela for at foreldrene får medvirke i det som omgår barna deres. Det er barnehagen som besitter profesjonskunnskap uttrykket hun, og at det er viktig at de lytter til foreldrene, men at de må ta de riktige avgjørelsene som er for barnegruppens beste. Dette gjenspeiler også i Glaser sin beskrivelse av personalets kommunikasjonskompetanse, som evnen til å vise empati og ta den andres perspektiv, samtidig som en viser sensitivitet i måten en snakker med foreldre på (Glaser, 2018, s.76). For å unngå store utfordringer med tidlig barnehagestart vektla informanten at forholdet mellom foreldrene måtte pleies og ivaretas. En slik tankegang uttrykket også de andre informantene hvor de hadde fokus på gode dialoger med foreldrene for å utelukke misforståelser, og for å kunne gi beskjed dersom personalet var uenig med foreldrene. Eksempelvis kommer det frem i analysen at informantene har hatt utfordrende dialoger rundt oppholdstiden barna har i

barnehagen. Drugli i Glaser setter også lys på den gode informasjonsflyten mellom personalet og foreldrene, og at det kan være til hjelp når vanskelige temaer skal tas opp (2018, s.126).

Informant A hadde derimot en annen tilnærming til foreldrene og uttrykket at det er mye som er uklart og nytt for foreldrene. Derfor mente hun at foreldre trengte veiledning fra personalet, spesielt i tilvenningsperioden. Dette forklarer Glaser med at foreldrene ofte blir usikre på sin rolle og at de trenger en tilvenning på lik linje med barna. Videre sier Glaser at barnehagen med sin profesjon kan være en støttespiller i slike frustrasjoner, og at gjennom slike samtaler med fagpersoner blir foreldrene lettere klar over andre handlingsalternativer (2018, s.68).

Foreldrenes usikkerhet og frustrasjon var også informant B godt kjent med, derfor la hun alltid av god tid til foreldre som hadde ting de lurte på ved levering og henting. Ut ifra et slikt perspektiv kan det tenkes at utfordringene som kommer til synet med tidlig barnehagestart ikke nødvendigvis alltid er mellom barnehagen og barna, men kan også være mellom foreldrenes og personalets samarbeid.

4.3 utfordringer med lang oppholdstid

Det at barn blir levert tidlig og hentet sent var noe alle informantene trakk frem som en utfordring i barnehagen. Barna ble i mange tilfeller spesielt mot slutten av dagen, værende i personalets fang, som igjen førte til at personalet må bytte om på vakter slik at det ble nok voksensentetthet til å dekke barnas behov frem til foreldrene kom. Informant D nevnte at flere foreldre har en tanke om at hele personal gruppen er på jobb fra barnehagen åpner til det stenger.

Informant B uttrykket at alle barn har godt av å være i barnehagen, men det er oppholdstiden som er avgjørende. Alle informantene opplyste at på småbarnsavdelinger var de ofte fulle grupper. Barna var for det meste i barnehagen og vekke kun ved sykdom. De yngste barna var ofte lengst i barnehagen og aldri tok ferie. Informant D sa hun hadde flere barn som kom før henne på morgenen og fremdeles var der når hun gikk hjem. Dette hadde hun blant annet tatt opp på foreldremøter, om hvor skadelig det er for barna. Hun hadde også informert foreldrene om kortisol nivået og at de yngste barna er mest utsatt for stress når de oppholdes for lenge i barnehagen. Slike situasjoner nevnte de andre

informantene også, og at de ikke får endret på dette selv om de har informert foreldrene om at lange dager i barnehagen ikke var bra for barna.

4.3.1 Drøfting

Ut fra de empiriske funnene i analysen kom det frem at oppholdstiden barna har i barnehagen ga utfordringer med tidlig barnehagestart. Dette temaet ble stadig berørt under ulike spørsmål jeg hadde på intervjuet. Tall fra 2022 viser at ettåringene tilbringer i gjennomsnitt 41 timer i uken i barnehagen (Statistisk sentralbyrå (SSB), 2022, tabell 3). Dette er slik som informant D nevnte, lengre enn hennes arbeidsdag. Lars Smith professor i utviklingspsykologi, sier til NRK at de minste barnas oppholdstid ikke bør overstige mer enn 35 timer i uken, fordi barna får for lite tid med foreldrene. Smith legger også til at barn i to-treårsalderen utvikler evnen til å forstå at foreldrene har andre gjøremål og kan dermed håndtere bedre lange dager i barnehagen (NRK.no, 15.09.2017). Det at ettåringene får for lite tid med foreldrene var noe informantene også trakk frem som et problem. Det som også var interessant var at ettåringene ofte var i barnehagen selv i ferier når foreldrene hadde fri. Selv om informant B mente at ettåringene hadde godt av å være i barnehagen, understrekte hun også at det er oppholdstiden som er avgjørende. «Lange dager i barnehagen er ikke bra for ettåringer», fastslo hun. Informant D påpekte at de beste øyeblikkene var i kjernen tiden, og at det er denne tiden som gir ettåringer mulighet for en barnehagehverdag med kvalitet. Basert på informantenes forklaringer gir lang oppholdstid på den ene siden utfordringer rundt at barna blir slitne, og på den andre siden påvirker det voksentettheten på avdelingen som jeg vil drøfte senere i oppgaven. Informant B presiserte at det var et tegn på at barn har behov for å være i trygge omgivelser når de trakk seg tilbake fra fellesskapet. Drugli berører temaet om at barn blir slitne når de har lange dager i barnehagen, og hvordan disse barna sover seg inn i helgene for å ta seg inn igjen etter en uke i barnehagen (2017, s. 64).

Informantene var også samstemte om at lang oppholdstid var en fare for at barna ble utsatt for negativ stress. At barn opplever mye stress i barnehagen, er også blitt et tema for forskere og barnepsykologer. Turid Berg- Nielsen som er professor ved NTNU og Regionalt kunnskapssenter for barne og unge- psykiske helse og barnevern sier at de yngste barna i barnehagen er utsatt for negativ stress. Grunnen til stresset forbindes med kvaliteten i

barnehagen, og at barna har for lange dager i barnehagen. Videre sier hun at barn i alderen 0 til 2 år er på sitt mest sårbare og det er denne gruppen som tåler stress dårligst. Å bli utsatt for langvarig stress vil blant annet få konsekvenser for barnas hjerneutvikling mener Berg-Nielsen (Berg-Nielsen et al.,2017).

4.4 Voksentesetthet i barnehagen

Voksentesetthet var noe alle informantene hadde noe ulik opplevelse av på deres småbarnsavdelinger. Informant B, C og D mente de overholdt regelen med voksentesetthet, men i kjernetiden kunne de ofte ha behov for en ekstra personal for å øke på kvaliteten med barna.

Når jeg stilte spørsmålet om voksentesetthet vil føre til bedre miljø på avdelingen, var det delte formeninger rundt det. Informant B ønsket en ekstra pedagog for å fordele det pedagogiske arbeidet slik at hun kunne være til stede på avdelingen og ta seg av barna. Informant C og D mente at voksentesetthet vil ha betydning for kvaliteten og mulighetene i samspillet med barna når de var på møter eller hadde andre gjøremål. Informant C sa videre at vikarer som de får ved sykdom var sårbart, fordi barna ikke kjenner de og det ville skape utfordringer for dem. Hun la også til at de fleste barna på avdelingen kan gå, bortsett fra ett barn. Om det hadde vært flere barn som ikke kunne gå, kunne det bli utfordringer rundt hvem som skulle prioriteres av barna.

Informant D mente de var flinke med å dele barna i smågrupper slik at de kunne ha tett oppfølging på barns utvikling. Men for å kunne ha mindre grupper var de avhengig av å ha nok personal på avdelingen. Videre nevnte hun at ettåringene som er lite aktive på tur og i utelek krevde en hånd å holde i, og ofte opplevdes det utfordringer med at alle barna ikke fikk samme oppfølging. Informant A hadde derimot et annet syn på voksentesetthet og nevnte at en barnegruppe på 15 barn var for mye, og voksentesetthet ville ikke føre til at miljøet ble bedre. Hun mente at det vil derimot føre til flere stemmer og mer støy i samme rom. Mindre barn per avdeling vil fungere bedre enn få å inn mer personal ifølge informanten.

4.4.1 Drøfting

Voksnetthet på avdelinger trekkes frem som viktig, og påvirker mulighetene barn har med tidlig barnehagestart. Basert på informantenes svar vil voksnetthet gi personalet muligheter for å følge barna tettere, barna får bedre muligheter i språkstimulering og personalet belastes for ekstra arbeid med flere barn å forholde seg til. Ikke minst uttrykker informantene at de som pedagoger kan forlate avdelingen med bedre samvittighet når det er nok personal igjen. Det er sammenlignbare forklaringer på at mindre barnegrupper gir mer kvalitet, og vil påvirke mulighetene barn har i barnehagen. Små barnegrupper gir ifølge en nederlandsk studie også en positiv påvirkning på personalets væremåte når personalet har mindre barn å forholde seg til (Drugli, 2014, s. 54). At mindre grupper gir en positiv atmosfære for store og små var et viktig felles syn informantene hadde, på bakgrunn av det var de opptatt av å dele barnegruppen så ofte det var mulig. Utfordringene var derimot å ha hele personal gruppen til stede slik at gruppefordelingen ble gjennomført.

Avdelingene jeg undersøkte varierte mellom 12-15 barn, som ifølge informantene var for store barnegrupper. Forskning.no har spurt forskere om hva de forbinder med høykvalitetsbarnehager. Det som de fleste forskerne påpekte er at det ikke bør være mer enn ti barn i en småbarngruppe, og minst en ansatt per tre barn hele dagen (forskning.no, 21.06.2021). Grunnen til at antall barn per voksen ikke bør overstige er ifølge Broberg, fordi barn mellom ett til tre år ikke kan uttrykke seg selv og trenger sin tilknytningsperson hele dagen (2014, s.170). Tre barn per voksen er også et krav fra barnehageloven, men ifølge informantene kan ikke kravet alltid overholdes i en hektisk hverdag. Det er her informantene mente utfordringene med tidlig barnehagestart spilte inn når personalet ikke når til alle barna på lik linje. Når avdelingene ikke klarer å oppfylle det strukturelle kriteriet med personaltetthet, og en overkommelig barnegruppe påvirket det også prosess kriteriet. For å kunne si at prosess kriteriet er bra, er samspillet viktig og barna må blant annet få mulighet til å undre og utforske tett sammen med personalet (Gunnestad, 2014, s.161). Dette henger delvis sammen med det Greve i Bergsland & Jæger påpeker med strukturelle utfordringer, hvor økt antall barn i barnegruppen eller få ansatte ofte fører til at noen barn blir oversett (2021, s.125). Problemet med voksnetthet viste i min undersøkelse å være like gyldig ute som inne. At personalet ikke rakk å hjelpe alle barna opp og ned apparatene i uteområdet resulterte ofte i at noen barn ble sittende i sandkassen ifølge informant D.

4.5 Personalets kompetanse

Personalets kompetanse, utdanning og holdninger i arbeid med de yngste barna viste seg i analysen å ha betydning for mulighetene ettåringene har med tidlig barnehagestart. Informant B og D har videreutdanning innen småbarns pedagogikk og lang erfaring innen feltet. På avdelingen til informant A er det to førskolelærere som øker kompetanse nivået. Ellers består avdelingene av barne- og ungdomsarbeidere og assistenter med lang erfaring i barnehage.

Informant B, C og D berørte hvor viktig det er å ha kunnskap om de yngste barnas uttryksmåter, og at det er fagfolk med kunnskap og erfaring som enklest kan forstå det.

Informant B mente hun hadde erfaring innen å forstå barnas kommunikasjon, men at hun også hadde erfaring fra tidligere avdelinger med at alle ikke behersker det på lik linje som henne.

Dette forband hun med at personalet ikke har den kompetansen som er nødvendig for arbeid med de yngste. Hun understrekte at uten utdanning og kompetanse for arbeid med de yngste, vil det ikke være bra for ettåringene å være i barnehagen.

Informant D sa at det kan se ut som et barn leker fint, men at personalet må være til stede som en ladestasjon. De som ikke besitter riktig kompetanse, kan prioritere andre gjøremål enn å være i nærheten av barna ifølge informanten. Videre mente informanten at vikarer ofte viser bedre evner innen orden og klargjøring av måltider enn å ta seg av barna. Dersom det var flere av personalet med slike holdninger vil det påvirke kvaliteten i det pedagogiske arbeidet understrekte hun.

4.5.1 Drøfting

Basert på informantenes sammenlignende svar vil det gi gode muligheter for ettåringene med tidlig barnehagestart, dersom personalets kompetanse i forhold til arbeid med de yngste barna er god. Eksempelvis nevnte informant B at personalets evne til å tone seg inn på barnas følelser var av stor betydning i møtet med de yngste barna. Dette kan ses i sammenheng med det Johansson sier om at man må treffe barnets livsverden ved å nærme seg barnet og forstå det i sin helhet. Videre sier Johansson at i arbeidet med de yngste barna i barnehagen er det å lese barnas kroppsspråk, ansiktsuttrykk og gester av stor betydning (2013, s. 210-211).

Dersom personalet ikke har evnen til å forstå barnas uttryksmåter, kan det tenkes å påvirke barnas muligheter i barnehagen fordi de i er i en alder hvor de er avhengig av sine omsorgspersoner.

Kompetanse i å forstå de yngste barnas kroppsspråk ble vektlagt av alle informantene, det som videre var interessant var at de også påpekte at det ikke var alle i personalet som mestret dette like godt. Leif Hernes og Ellen Os som står for forskningsprosjektet *Blikk for barn* har tatt for seg kvaliteten i norske barnehager for barn under tre år. Det som overrasket forskerne mest, var at det var lite forskjell mellom førskolelærere og assistenter når det kom til kvaliteten i samspill med barn (Gulpinar m.fl., 2016). Ser man på samspillet mellom barn og personalet i lys av objektrelasjonsteori er delt fokus, følelser og intensjon en rød tråd for å kunne ta barns perspektiv slik at barna blir forstått (Abrahamsen, 1997, s.63). Informant B, C og D samstemte i at det kun er fagfolk med den riktige utdanning som kan forstå barnas uttryksmåter. Samtidig presiserte informant B at fagfolk fra arbeid med barn over tre år ikke behersker det i like god grad.

Utdanningsnivået for personalet går under det som kalles strukturkompetanse som nevnt i teoridelen (Gunnestad, 2014, s.160). Når personalet ikke besitte den riktige holdningen til sitt arbeid, vil de ta seg av andre gjøremål enn å ta seg av barna, mente informant D. Dette kan ses i sammenheng med det som Gunnestad påpeker, at høy strukturell kvalitet gir ingen garanti i seg selv, og at kvaliteten er avhengig av personalets holdninger og ferdigheter (2014, s.160). I en slik situasjon som informant D fremhever, der en eller flere fra personalet tar seg av andre gjøremål, istedenfor å være i sammen med barna, tenker jeg vil påvirke både samspillet deres til barn, og sine kollegaer som får flere barn å forholde seg til.

Informant C er også inne på en slik problematikk, og trekker frem at sensitive voksne med god kompetanse er å se de yngste barnas behov, og være tilgjengelig som «ladestasjon». Selv om trygghetssirkelen ikke nevnes av informantene var forklaringene og intensjonene det samme, hvor alle informantene vektla å være tilgjengelig som et trygt havn for barna. Samtidig presiserte informant C at barn kan behov for støtte, trøst og godhet selv om det trives og er i lek, og at vikarer ofte ignorerer barnas uttryksmåter og tar seg av andre gjøremål på avdelingen. Personalets oppmerksomhet er grunnmuren i objektrelasjonsteorien, og for det gjensidige samspillet mellom barnet og sin omsorgsperson. Når ettåringene til stadig møter på personal som ignorerer deres uttrykk vil slike erfaringen bli omdannet til indre representasjoner hos barnet (Abrahamsen, 1997, s. 63). Slike erfaringene vil ifølge Bowlby barn ta med seg for videre forventninger til seg selv og andre, og vil få konsekvenser for hvordan barn utvikler seg videre (Broberg, et al, 2014, s.59). Med bakgrunn av dette kan man tenke at dersom ettåringene opplever at personalet ikke har evnen til å oppdage behovene i barnegruppen kan de møte på utfordringer med tidlig barnehagestart. På den ene siden kan

det påvirke barns trivsel når deres behov ikke blir møtt, og på den andre siden vil det i sikt påvirke barns utvikling slik som objektrelasjonsteorien viser (Abrahamsen, 1997, s. 63). Fra et observasjonsstudiet gjort av Sandseter, Seland og Bratterud (2012), kommer det blant annet frem at det å møte barna er et generelt problem på småbarnsavdelinger. Drugli har identifisert liknende i hennes forskning av de yngste barna, og så også at når barns signaler og uttrykk ikke ble møtt på en god nok måte, førte det til at de vandret ofte rundt alene både inne og ute (2017, s. 59).

5.0 Avslutning

Formålet med denne oppgaven var å få svar på min problemstilling: Hvilke muligheter og utfordringer beskriver barnehagelærere med tidlig barnehagestart? Ved å gå inn i barnehagefeltet og intervju barnehagelæreres tanker rundt tidlig barnehagestart har jeg kommet frem til at tidlig barnehagestart kan både gi muligheter og utfordringer for ettåringene. Informantene hadde en felles oppfatning rundt utfordringer rundt ettåringenes språklige utvikling. Det at ettåringene ikke kunne forklare seg var blant annet sårbart for både barna som ikke ble forstått, og personalet som kunne mistolke deres uttrykk. Ettåringenes selvstendighet var også en gjensidig utfordring for begge parter, som resulterte i at barna ikke alltid fikk den fysiske hjelpen i ulike anledninger.

Informantene beskrev videre at ettåringene også har mange muligheter i barnehagen. Den største gevinsten viser ut ifra mine funn å være samspillet barna har imellom seg og barnehagens struktur. Samspillet har flere muligheter å by på som språkutvikling, lekekompetanse og selvstendighet ifølge informantene. Det vises også at barna imiterer og observerer hverandre, noe som gir læring og kjennskap til det ukjente. At barnehagen byr på en gjentakende dagsrytme viser å øke ettåringenes muligheter innen konsentrasjon, utholdenhet og trygghet i barnehagen. Med en slik trygghet får barna også tilhørighet i barnegruppen og får glede over det som vil skje.

Foreldresamarbeidet viser for øvrig å ha stor betydning for om tidlig barnehagestart gir utfordringer eller muligheter for ettåringene. Dette fordi barna også vil bli påvirket dersom foreldrene ikke er fornøyde. Foreldre ble sitt på som en ressurs og alle informantene var opptatt av å ha gode dialoger basert på respekt, veiledning og forståelse.

Videre kommer det frem i min analyse at oppholdstiden ettåringene har i barnehagen skaper utfordringer for ettåringene og personalet. Når det kommer til oppholdstiden er det foreldrene som står til ansvar for å sørge for at barna ikke blir utmattet på slutten av dagen. Det at ettåringene har for lange dager i barnehagen viser å påvirke deres trivsel med at de blir utslitt på slutten av dagen og ofte oppsøker et fang. Dette resulterer ofte i at personalet ikke får dekket behovene til barna, fordi det på slutten av dagen er mindre voksentetthet. Resultatet fra forskningsprosjektet mitt indikerer at oppholdstiden har betydning for barnas stressnivå og at stress i verste tilfelle kan påvirke hjernens utvikling hos de yngste barna.

En av kriteriene for kvaliteten i barnegruppen er voksentetthet uttrykket informantene. Ettåringenes muligheter i barnehagen øker når de får tett oppfølging i mindre grupper. Det blir mer rom og muligheter for utforskning, språkstimulering, hjelp og støtte når personalet har mindre barn å forholde seg til. Men selv om intensjonen er å ha mindre grupper er barnegruppene for store uttrykket informantene, og i en hektisk barnehagehverdag møter de ofte på utfordringer rundt voksentetthet. Det er ikke nok i seg selv med personal med riktig kompetanse når personalet ikke klarer å nå alle barna i en stor barnegruppe uttrykkes det. Dette støttes også opp av forskere som anbefaler ti barn på de minste barnegruppene.

Det andre kriteriet for kvaliteten som påvirker mulighetene for ettåringene lener seg på personalets kompetanse innen arbeid med de yngste barna. Det kommer frem i mine funn at kompetanse innen å forstå de yngste barna og et personal som er klar over sine holdninger er helt nødvendig for å et godt samspill. Personalets kompetanse hviler på barnehagens indre kvalitet på voksentetthet, det faglige innholdet og de ansattes holdninger og kunnskaper med de yngste barna. Et godt samspill med sensitive omsorgspersoner er nødvendig for at de yngste blir forstått og bekreftet. Personal som ikke har evnen til å gå inn i barnas følelser og intensjon, ser ut til å påvirke barnas muligheter negativt første året i barnehagen.

Å få et innblikk i hva barnehagelærernes tanker er om tidlig barnehagestart har vært spennende og lærerikt. Temaet om tidlig barnehagestart har vært på bordet lenge hos psykologer, politikere og foreldre. Barnehagelærerne som deltok på prosjektet er de som ser barna i barnehagen hverdag, og ble dermed stemmen til disse barna. Ut ifra funnene kan jeg se at barnehagelærere er både positive til tidlig barnehagestart og ser ettåringenes muligheter med tidlig barnehagestart, men på den andre siden har de også sine utfordringer som ut ifra informantene skyldes ettåringenes lave alder. Det som kunne vært interessant for et videre arbeid er å undersøke utviklingen av de barna som blir påvirket negativt med tidlig

barnehagestart, og om de utfordringene barnehagelærerne møter på ville blitt mindre synlige dersom alle barna begynte først i barnehagen rundt 1,5-2 års alderen.

6.0 Litteraturliste

Abrahamsen, G. (1997). *Det nødvendige samspillet*. Tano Aschehoug

Abrahamsen, G. (2015). *Tilknytningsbaserte barnehager*. Universitetsforlaget

Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2014). Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen. Cappelen Damm Akademiske

Broberg, M., Hagstrøm, B & Broberg, A. (2014). Tilknytning i barnehagen; Hva betyr trygghet for lek og læring. Cappelen Damm Akademis

Dalland, O. (2017): *Metode og oppgaveskriving*. (6.Utgave) Gyldendal Norsk Forlag AS

Drugli, M. B. (2017). *Liten i barnehagen*. Cappelen Damm AS

Drugli, M. B. & Lekhal, R. (2018). *Livsmestring og psykisk helse*. Cappelen Damm Akademisk

Drugli, MB., Solheim E., Lydersen, S., Smitj, L. & Berg- Nielsen, T (2017). Elevated cortisol levels in Norwegian toddlers in childcare. *Early Child Development and Care*

Forskning.no (15.01.2019). *Ny barnehagestudie: Rundt halvparten av barna forskerne sjekket ble ikke godt nok passet på.*

Lastet ned fra:

<https://forskning.no/barn-og-ungdom/ny-barnehage-studie-rundt-halvparten-av-barna-forskerne-sjekket-ble-ikke-godt-nok-passet-pa/1280823>

Glaser, Vibeke (2018) *Foreldresamarbeid-Barnehagen i et mangfoldig samfunn* (2. utg)
Universitetsforlaget

Gulpinar, T., Hernes, L & Winger, N. (2016). *Blikk fra barnehagen*. Fagbokforlaget

Gunnestad, A. (2014). *Didaktikk for barnehagelærere. En innføring*. Universitetsforlaget

Haugen, S., Løkken, G., Røthle, M. (red). *Småbarnspedagogikk. Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*. Cappelen Damm Akademisk

Hoffman, K., Cooper, G., Powell, B. & Benton, C. M. (2017). *Trygge barn*. Gyldendal Akademisk

Johansson, E. (2013): *Små barns læring*. Gyldendal Norsk Forlag AS

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen. Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*.

Kunnskapsdepartementet. (21.10.2021). *Kvalitet i barnehagen*

Lastet ned fra:

<https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/artikler/kvalitet-i-barnehagen/id2612951/?expand=factbox2612964>

NRK. (15.09.2017). *Høye tall for ettåringer i barnehagen bekymrer professor*

Lastet ned fra:

<https://www.nrk.no/norge/hoye-tall-pa-ettaringer-i-barnehage-bekymrer-professor-1.13690140>

Kvistad, K. & Søbstad, F. (2005). *Kvalitetsarbeid i barnehagen*. Cappelen Akademiske Forlag

Udir. (17.02.2022). *Foreldre er fortsatt fornøyde med barnehagetilbudet*

Lastet ned fra:

<https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-barnehage/analyser/foreldre-er-fortsatt-fornoyd-med-barnehagetilbudet/>

Öhman, M. (2012): *Det viktigste er å få leke*. Pedagogisk Forum

Statistisk Sentralbyrå. (3.mars.2022). *Barnehager*. Lastet ned fra:

https://www.ssb.no/utdanning/barnehager/statistikk/barnehager?fbclid=IwAR1JJkWLvxgu8Di2W-1qhonUHQeCeAL_tEujZyt90j5bh_VnUwBGbmcgTYI

Vedlegg 1- Intervjuguide

Fakta spørsmål

1. Kan du si litt om deg selv?
2. Hvor lenge har du vært barnehagelærer?
3. Hvilken utdanning har du? Videreutdanning?
5. Hva interesserer deg mest med jobben din som barnehagelærer?

Problemstilling: - Hvilke muligheter og utfordringer beskriver barnehagelærere med tidligbarnehagestart?

- Hvor mange voksne og barn er det på avdelingen?
- Vil voksentetthet føre til bedre miljø på avdelingen?
- Hvordan er overgangen fra hjem til barnehage for ettåringene?
- Hvilket tiltak har dere for en trygg tilknytning?
- Ut ifra forskning kan man se at norske barnehager skårer lavt på blant annet tilsyn og sikkerhet på småbarnsavdelinger, hva tenker du om det?
- Hvordan tenker du ettåringene har det i barnehagen?
- Hva tenker du på når jeg sier omsorg og ettåringer?

- Hvordan foregår kommunikasjonen med en ettåring, føler du dere gjensidig kan forstå hverandre?
- Hvordan jobber dere med for å gjøre barnehagen en trivelig plass for ettåringene?
- Hvilken utfordring møter dere på i en småbarnsavdeling med ettåringer?
- Hvilken fordeler har barn som begynner i barnehagen som ettåring?
- Hvordan er foreldresamarbeidet?

Vedlegg 2- Samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet? BARNEHAGELÆRERUTDANNING VED UNIVERSITETET I STAVANGER

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å samle inn informasjon til en bachelor oppgave i pedagogikk. I dette skrivet gis du informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Jeg ønsker å forske på hvordan barnehagelærerne opplever tidlig barnehagestart og hvordan ettåringene har det i barnehagen. Jeg har klargjort en intervjuguide med ulike spørsmål forbundet med temaet som jeg skal stille under intervjuet.

Intervjuet vil bestå av ca. 12 spørsmål, og vil vare i maks 30-45 minutter. Informasjonen som innhentes under intervjuet vil analyseres og skape grunnlaget for videre arbeid mot en bacheloroppgave. Prosjektdeltaker vil motta en intervjuguide med forskningsspørsmålene i forkant av intervjuet/ved oppstart av intervjuet.

Problemstillingen jeg har valgt er: *Hvilke muligheter og utfordringer beskriver barnehagelærere med tidligbarnehagestart?*

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta pga. din stilling som barnehagelærer.

Hva innebærer det for deg å delta?

Metoden jeg har valgt er en kvalitativ metode, hvor jeg skal intervju barnehagelærere.

Intervjumetoden jeg har valgt er semistrukturert intervju hvor jeg på forhånd har gjort klart spørsmål, samtidig som jeg underveis kan komme med oppfølgingsspørsmål. Opplysningene som samles inn er svarene jeg får fra intervjuet, jeg vil notere dette ned på pc og bruke dette i mitt videre arbeid med materialet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det vil kun være prosjektansvarlig som har tilgang til dine privatopplysninger. Informasjonen du gir i intervjuet vil bli anonymisert og delt med veileder, prosjektgruppe og i selve bacheloroppgaven.
- Navn og kontaktopplysningene dine vil bli lagret på prosjektansvarlig sin datamaskin, og vil bli slettet etter oppgaven er levert inn.

Intervjudeltakerne vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjonen.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes **04.01.2023**. Ved prosjektslutt vil personopplysninger slettes.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Behandlingsansvarlig institusjon er Universitetet i Stavanger. Mine kontaktopplysninger som prosjektansvarlig er: tlf: XXX og mail: XXX
- NSD-Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personvernstjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17

Med vennlig hilsen

XX.....

SAMTYKKEERKLÆRING

Jeg har mottatt og forstått informasjon om forskningsprosjektet bacheloroppgave og har fått anledning til å stille spørsmål.

Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 04.01.2023

Prosjektdeltakers navn med blokkbokstaver:

.....

.....

(Signert av prosjektdeltaker, dato)